

189. sz. Egyezmény

A HÁZI MUNKÁSOK TISZTESSÉGES MUNKAKÖRÜLMÉNYEIRŐL

A Nemzetközi Munkaügyi Szervezet Általános Konferenciája,

amelyet Genfben hívott össze a Nemzetközi Munkaügyi Hivatal Igazgatótestülete, és amely 2011. június 1-jén tartotta 100. ülészakát, továbbá

szem előtt tartva a Nemzetközi Munkaügyi Szervezetnek a tisztességes foglalkoztatás előmozdítására irányuló kötelezettségvállalását a Munka világára vonatkozó alapvető elvekről és jogokról szóló ILO Nyilatkozatban, valamint a Szociális igazságosság a méltányos globalizációért ILO nyilatkozatban foglalt célok elérésén keresztül, továbbá

elismerve a házi munkások jelentős hozzájárulását a világgazdasághoz, ideértve a családi kötelezettségekkel rendelkező férfi és női munkavállalók fizetett álláslehetőségeinek növelését, az öregedő lakosság, a gyermekek és a fogyatékossgal élők ápolásának szélesebb körét, valamint az országokon belüli és azok közötti jelentős jövedelem-transzfereket, továbbá

figyelemmel arra, hogy a házi munka továbbra is alábecsült és láthatatlan valamint arra, hogy azt főleg nők és lányok végzik, akik közül többen migránsok vagy hátrányos helyzetű közösségek tagjai, és akik különösen ki vannak szolgáltatva a foglalkoztatási és munkahelyi diszkriminációnak, valamint az emberi jogokkal való egyéb visszaéléseknek, továbbá

figyelemmel arra is, hogy a fejlődő országokban, ahol történelmileg csekélyek a legális munkavállalás lehetőségei, a házi munkások a nemzeti munkaerőnek jelentős részét képviselik, és változatlanul a legmarginálisabb munkavállalók közé tartoznak, továbbá

felidézve, hogy a nemzetközi munkaügyi egyezmények és ajánlások – ellenkező rendelkezés hiányában – valamennyi munkavállalóra vonatkoznak, ideértve a házi munkásokat is, továbbá

megjegyezve, hogy a házi munkásokra különösen irányadó az 1949. évi (97. számú) (módosított) egyezmény a munkavállalás céljából történő bevándorlásról, az 1975. évi (143. számú) egyezmény a migráns munkavállalókról (kiegészítő rendelkezések), az 1981. évi (156. számú) egyezmény a családi kötelezettségekkel bíró munkavállalókról, az 1997. évi (181. számú) egyezmény a magán-munkaközvetítő ügynökségekről, a 2006. évi (198. számú) ajánlás a munkaviszonyról, valamint az ILO Multilaterális kerete a munkavállalási célú migrációról: nem kötő erejű elvek és iránymutatások a munkavállalási célú migráció jogokon alapuló szemléletéhez (2006. évi), továbbá

elismerve a házi munka végzésének sajátos körülményeit, amelyek kívánatosná teszik az általános szabványok kiegészítését a házi munkásokra vonatkozó specifikus szabványokkal annak érdekében, hogy teljes mértékben élvezhessék jogaikat, továbbá

felidézve más vonatkozó nemzetközi eszközöket, így az Emberi jogok egyetemes Nyilatkozatát, a Civil és politikai jogokról szóló nemzetközi egyezményt, a Faji diszkrimináció minden formájának felszámolásáról szóló nemzetközi egyezményt, a Nőkkel szembeni diszkrimináció minden formájának felszámolásáról szóló egyezményt, a Nemzeteken átnyúló szervezett bűnözés elleni ENSZ-egyezményt és különösen annak a

személyekkel, különösen a nőkkel és a gyermekekkel folytatott kereskedelem megelőzéséről, visszaszorításáról és büntetéséről szóló jegyzőkönyvét, illetve a migránsok szárazföldi, vízi és légi úton történő csempészésével kapcsolatos jegyzőkönyvét, a Gyermek jogairól szóló egyezményt, valamint az Összes migráns munkavállaló és családtagjaik jogainak védelméről szóló nemzetközi egyezményt, továbbá

miután úgy döntött, hogy javaslatokat fogad el a házi munkások tisztességes foglalkoztatásáról, amely az ülőszék negyedik napirendi pontja, továbbá

miután megállapította, hogy ezek a javaslatokat nemzetközi egyezmény formájában kell megfogalmazni,

a mai napon, a kétezertizenegyedik év júniusának tizenhatodik napján, elfogadja a következő Egyezményt, amelyre „a házi munkásokról szóló 2011. évi egyezmény” néven lehet hivatkozni.

1. cikk

A jelen Egyezmény alkalmazásában:

- (a) a „házi munka” az egy vagy több háztartásban vagy annak részére végzett munka;
- (b) a „házi munkás” bármely személy, aki munkaviszony keretében házi munkát végez;
- (c) nem minősül házi munkásnak az, aki csak alkalmanként vagy szórványosan és nem állásszerűen végez házi munkát.

2. cikk

1. Az Egyezmény valamennyi házi munkásra érvényes.

2. A jelen Egyezményt ratifikáló tag – miután egyeztetett a munkáltatók és munkavállalók érdekképviselői szerveivel, különösen a házi munkásokat képviselő szervezetekkel és (ahol léteznek) a házi munkások munkáltatóinak szervezeteivel – teljes egészében vagy részben kizárhatja annak hatálya alól:

- (a) azon munkavállalókat, akik egyébként legalább egyenértékű védelemben részesülnek;
- (b) azon korlátozott munkavállalói csoportokat, amelyek vonatkozásában jelentős mértékű, speciális problémák merülnek fel.

3. Minden tag, amely él az előző bekezdésben nyújtott lehetőséggel, a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet Alapokmányának 22. cikke értelmében az Egyezmény alkalmazásáról szóló első jelentésében köteles megnevezni az ily módon kizárt munkavállalók bármely csoportját és a kizárás okait, valamint a későbbi jelentéseiben köteles meghatározni bármely esetleges intézkedését, amellyel az Egyezmény alkalmazását kiterjesztette az érintett munkavállalókra.

3. cikk

1. Minden tag köteles intézkedésekkel biztosítani valamennyi házi munkás emberi jogainak hatékony érvényesülését és védelmét, összhangban a jelen Egyezményben foglaltakkal.

2. Minden tag köteles a házi munkásokra vonatkozóan a jelen egyezményben foglalt intézkedéseket fogantatosítani annak érdekében, hogy tiszteletben tartsa, elősegítse és megvalósítsa a munka világára vonatkozó alapvető elveket és jogokat, nevezetesen:

- (a) az egyesülési szabadság és a kollektív tárgyaláshoz való jog tényleges elismerése;
- (b) a kényszermunka vagy a kötelező munka minden formájának felszámolása;
- (c) a gyermekmunka tényleges megszüntetése; és
- (d) a munkavállalásra és a foglalkoztatásra vonatkozó diszkrimináció felszámolása.

3. Azon intézkedések meghozatala során, amelyek a házi munkások és a házi munkások munkáltatói számára az egyesülés szabadsága és a kollektív tárgyaláshoz való jog tényleges elismerésének biztosítását szolgálják a tagok megvédik a házi munkások és a házi munkások munkavállalóinak azon jogát, hogy szervezeteket, szövetségeket és szövetkezeteket alapítsanak, vagy – az adott szervezet szabályainak függvényében - azokhoz csatlakozzanak a saját választásuk szerint.

4. cikk

1. Az alsó korhatárról szóló 1973. évi (138. számú) egyezmény és a gyermekmunka legrosszabb formáiról szóló 1999. évi (182. számú) egyezmény rendelkezéseinek megfelelően minden tag köteles alsó korhatárt megállapítani a házi munkásoknak, amely nem lehet alacsonyabb, mint az, amelyet a nemzeti törvények és más jogszabályok általában megállapítanak a munkavállalókra.

2. Minden tag köteles intézkedésekkel biztosítani, hogy a 18 évnél fiatalabb és az alsó foglalkoztatási korhatárnál idősebb házi munkások munkavégzése ne fosztja meg az érintetteket a kötelező iskolai tanulmányoktól, vagy nem ütközik a további képzésben és a szakképzésben való részvételi lehetőségekkel.

5. cikk

Minden tag köteles intézkedésekkel biztosítani, hogy a házi munkások megfelelő védelmet élveznek a visszaélés, a zaklatás, és az erőszak minden formájával szemben.

6. cikk

Minden tag köteles intézkedésekkel biztosítani, hogy a házi munkások, úgy mint a munkavállalók általában, tisztességes foglalkoztatási körülményeket valamint munkafeltételeket, és – bennlakás esetén – a magánéletüket tiszteletben tartó tisztességes lakáskörülményeket élveznek.

7. cikk

Minden tag köteles intézkedésekkel biztosítani, hogy a házi munkások megfelelő, ellenőrizhető és könnyen érthető módon, valamint lehetőség szerint a nemzeti törvényekkel, szabályokkal, vagy kollektív szerződésekkel összhangban írásbeli szerződésekben kapjanak tájékoztatást a foglalkoztatás körülményeiről és feltételeiről, különösen:

- (a) a munkáltató és a munkavállaló neve és címe;

- (b) a szokásos munkahely vagy munkahelyek címe;
- (c) a munkaviszony kezdete és - egy meghatározott időszakra szóló a szerződés esetén - az időtartama;
- (d) az elvégzendő munka típusa;
- (e) javadalmazás, a kiszámítás módja és a kifizetések gyakorisága;
- (f) a rendes munkaidő;
- (g) fizetett éves szabadság, valamint a napi és a heti pihenőidők;
- (h) az étkezés és a szállás biztosítása (adott esetben);
- (i) a próbaidő időtartama (adott esetben);
- (j) a repatriálás feltételei (adott esetben); továbbá
- (k) a munkaviszony megszűnésének feltételei és körülményei, beleértve a házi munkás vagy a munkáltató által kiköthető bármely felmondási idő.

8. cikk

1. A nemzeti törvényeknek és más jogszabályoknak elő kell írniuk, hogy azon migráns házi munkások, akiket valamely országban azért toboroznak, hogy egy másik országban végezzenek háztartási munkát, olyan írásbeli állásajánlatot vagy munkaszerződést kapjanak a nemzeti határoknak az ajánlatban vagy a szerződésben foglalt házi munka végzésének megkezdése érdekében való átlépése előtt, amely kikényszeríthető a munkavégzés szerinti országban és magában foglalja a 7. cikkben foglalt foglalkoztatással kapcsolatos körülményeket és feltételeket.

2. Az előző bekezdés nem vonatkozik azon munkavállalókra, akik kétoldalú, regionális vagy többoldalú szerződések alapján, illetve regionális gazdasági integrációs területeken élvezik a munkavállalásra irányuló szabad mozgást.

3. A tagok kötelesek együttműködni egymással, hogy biztosítsák a jelen Egyezmény rendelkezéseinek hatékony alkalmazását a migráns házi munkásokra.

4. Minden tag köteles törvényben, rendelkezésben, vagy más intézkedésekben meghatározni, hogy a migráns munkavállalók milyen feltételek mellett jogosultak repatriálásra azon munkaszerződésük lejáratát, vagy megszűnését követően, amelyre alkalmazták őket.

9. cikk

1. Minden tag köteles intézkedésekkel biztosítani, hogy a házi munkások:

- (a) szabadon megállapodjanak munkáltatójukkal, vagy a potenciális munkáltatóval arról, hogy a háztartásban laknak-e vagy sem;
- (b) akik a háztartásban laknak, nem kötelezhetők arra, hogy a napi vagy heti pihenőidejükben és az éves szabadságuk idején a háztartásban vagy a háztartás tagjaival maradjanak; továbbá
- (c) jogosultak maguknál tartani személyazonosító és úti okmányaikat.

10. cikk

1. Minden tag köteles intézkedéseket hozni annak biztosítása érdekében, hogy a házi munkások és a munkavállalók általában egyenlő elbánásban részesüljenek a rendes munkaidő, a túlóra díjazása, a napi és a heti pihenőidő, valamint a fizetett éves szabadság tekintetében, összhangban a nemzeti törvényekkel és rendelkezésekkel, vagy a kollektív szerződésekkel, figyelembe véve a házi munka speciális jellemzőit.

2. A heti pihenőidő legalább 24 egybefüggő óra.

3. Azok az időszakokat, amelyekben a házi munkások nem rendelkeznek szabadon az idejükkel, mivel továbbra is a háztartás rendelkezésére kell állniuk annak érdekében, hogy az esetleges kéréseknek eleget tegyenek, olyan mértékben kell munkaidőnek tekinteni, ahogy azt a nemzeti törvények és rendelkezések, vagy a kollektív szerződések vagy a nemzeti gyakorlatnak megfelelő bármely más eszköz meghatározza.

11. cikk

Minden tag köteles intézkedésekkel biztosítani, hogy a házi munkások minimálbérben részesüljenek (ahol van ilyen), és azt, hogy a javadalmazásukat nemek szerinti diszkrimináció nélkül állapítsák meg.

12. cikk

1. A házi munkások fizetését közvetlenül készpénzben, rendszeres időközönként, de legalább havonta egyszer kell folyósítani. Ha nemzeti törvények, rendelkezések vagy kollektív szerződések másként nem rendelkeznek, a kifizetést - az érintett munkavállaló hozzájárulása mellett – banki átutalással, banki csekkkel, postai csekkkel, pénztalvánnyal vagy más legális pénzügyi kifizetési eszköz formájában is lehet teljesíteni.

2. A nemzeti törvények, rendelkezések, a kollektív szerződések vagy a választott bírósági ítéletek természetbeni juttatások formájában is megállapíthatják a házi munkásoknak járó díjazás egy korlátozott mértékének kifizetését, a más munkavállalókra általában vonatkozóknál nem kedvezőtlenebb feltételekkel, és feltéve, hogy intézkedések biztosítják, hogy a munkavállaló egyetért az ilyen természetbeni juttatásokkal, azokat a munkavállaló személyes használatára és hasznára állnak rendelkezésre, és az azoknak tulajdonított pénzérték tisztességes és ésszerű.

13. cikk

1. Minden házi munkásnak joga van a biztonságos és egészséges munkakörnyezethez. Minden tag köteles, a nemzeti törvényeinek, rendelkezéseinek és gyakorlatának megfelelően, hatékony intézkedéseket hozni – kellő tekintettel a házi munka sajátosságaira – a házi munkások munkahelyi biztonságának és egészségének biztosítása érdekében.

2. Az előző bekezdésben foglalt intézkedéseket progresszíven is lehet alkalmazni, konzultálva a munkaadók és a munkavállalók legrepresentatívabb szervezeteivel, valamint a házi munkásokat, illetve a házi munkások munkáltatóit képviselő szervezetekkel, ahol ezek léteznek.

14. cikk

1. Minden tag köteles megfelelő intézkedéseket hozni, a nemzeti törvényeinek és rendelkezéseinek megfelelően, valamint kellő tekintettel a háztartási munka sajátosságaira, annak biztosítására, hogy a házi munkások olyan feltételeket élvezzenek, amelyek nem kedvezőtlenebbek, mint a munkavállalókra általában vonatkozó feltételek a szociális biztonsági védelem, ideértve az anyaságot is, tekintetében.

2. Az előző bekezdésben foglalt intézkedéseket progresszíven is lehet alkalmazni, konzultálva a munkaadók és a munkavállalók legrepresentatívabb szervezeteivel, valamint a házi munkásokat, illetve a házi munkások munkáltatóit képviselő szervezetekkel, ahol ezek léteznek.

15. cikk

1. A magán munkaközvetítő ügynökségek által toborzott és kihelyezett házi munkásoknak, beleértve a migráns házi munkásokat is, a visszaélésekkel szembeni hatékony védelme érdekében minden tag köteles:

(a) a házi munkásokat toborzó vagy kihelyező magán munkaközvetítő ügynökségek működését szabályozó feltételeket meghatározni, a nemzeti törvényeknek, rendelkezéseknek és gyakorlatnak megfelelően;

(b) biztosítani, hogy megfelelő mechanizmusok és folyamatok léteznek a magán munkaközvetítő ügynökségeknek a házi munkásokkal kapcsolatos tevékenysége kapcsán felmerülő panaszok, feltételezett visszaélések és tisztességtelen gyakorlatok kivizsgálására;

(c) alkalmazni minden szükséges és megfelelő eszközt, az igazságszolgáltatási rendszerén belül, és, ahol szükséges, más tagokkal együttműködve, annak érdekében, hogy megfelelő védelmet biztosítson és megelőzze a magán munkaközvetítő ügynökségek által a területén toborzott vagy kihelyezett házi munkásokkal szembeni visszaéléseket. Ezek az eszközök magukban foglalják azokat a törvényeket és rendelkezéseket, amelyek meghatározzák a magán munkaközvetítő ügynökségeknek és a háztartásoknak a házi munkásokkal szembeni kötelezettségeit és büntetéseket írnak elő, beleértve azon magán munkaközvetítő ügynökségek betiltását, amelyek tisztességtelen gyakorlatokat és visszaéléseket folytatnak;

(d) mérlegelni, ott ahol a házi munkásokat toboroznak egy más országban történő munkavégzésre, bilaterális, regionális, vagy multilaterális szerződések megkötését, a toborzást, kihelyezést és foglalkoztatást érintő visszaélések és tisztességtelen gyakorlatok megelőzése érdekében; valamint

(e) intézkedésekkel biztosítani, hogy a magán munkaközvetítő ügynökségek által felszámított díjakat nem vonják le a házi munkások javadalmazásából.

2. Ezen cikk rendelkezéseinek végrehajtása során minden tag köteles konzultálni a munkaadók és a munkavállalók legrepresentatívabb szervezeteivel, valamint a házi munkásokat, illetve a házi munkások munkáltatóit képviselő szervezetekkel, ahol ezek léteznek.

16. cikk

Minden tag köteles intézkedésekkel biztosítani, a nemzeti törvényekkel, rendelkezésekkel és gyakorlatnak megfelelően, hogy minden házi munkásnak, önmagának, vagy képviselőjén keresztül, lehetősége van a bíróságokhoz, tárgyalásokhoz vagy más vitarendezési mechanizmusokhoz való hatékony hozzáférésre olyan feltételek mellett, amelyek nem kevésbé kedvezőbbek, mint a munkavállalók számára általában érvényes feltételek.

17. cikk

1. Minden tag köteles létrehozni hatékony és hozzáférhető panasz-mechanizmusokat, valamint a házi munkások védelmét szolgáló nemzeti törvények és rendelkezéseknek való megfelelést biztosító eszközöket.
2. Minden tag köteles intézkedéseket bevezetni és alkalmazni a munkaügyi ellenőrzésre, a kikényszerítésre és a büntetésekre, kellő tekintettel a házi munka speciális jellemzőire, összhangban a nemzeti törvényekkel és rendelkezésekkel.
3. Amennyiben megfelel a nemzeti törvényeknek és rendelkezéseknek, ezek az intézkedések meghatározzák azokat a feltételeket, amelyek mellett egy háztartás helyiségeibe való belépés biztosítható, kellően tiszteletben tartva a magánéletet.

18. cikk

Minden tag köteles végrehajtani a jelen Egyezmény rendelkezéseit, a legrepresentatívabb munkáltatói és munkavállalói szervezetekkel konzultálva, a törvények és rendelkezések által, valamint a kollektív szerződések és a nemzeti gyakorlatnak megfelelő további intézkedések révén, a meglévő intézkedések kiterjesztésével vagy módosításával úgy, hogy a házi munkásokra is érvényesek legyenek, vagy – szükség szerint – a rájuk vonatkozó konkrét intézkedések bevezetésével.

19. cikk

Ez az Egyezmény nem érinti azon kedvezőbb rendelkezéseket, amelyek más nemzetközi munkajogi egyezmények értelmében vonatkoznak a házi munkásokra.

20. cikk

A jelen Egyezmény hivatalos ratifikációit a Nemzetközi Munkaügyi Hivatal főigazgatójával kell közölni nyilvántartásba vétel céljából.

21. cikk

1. A jelen Egyezmény a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet tagállamai közül csak azokra nézve kötelező, amelyeknek ratifikációit a Nemzetközi Munkaügyi Hivatal főigazgatója nyilvántartásba vette.
2. A jelen Egyezmény tizenkét hónappal azt követően lép hatályba, hogy a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet két tagállamának részéről történ ratifikációt a főigazgató nyilvántartásba vette.
3. A továbbiakban a jelen Egyezmény minden további tagállamra nézve tizenkét hónappal azt követően lép hatályba, hogy a tagállam részéről történt ratifikációt nyilvántartásba vették.

22. cikk

1. A jelen Egyezményt ratifikáló tagállam a Nemzetközi Munkaügyi Hivatal főigazgatójával egy nyilvántartásba vétel céljából közölt nyilatkozat útján mondhatja fel az Egyezményt első hatálybalépésének időpontjától számított tíz év elteltével. Az ilyen felmondás a nyilvántartásba vételét követő egy év elteltével válik hatályossá.
2. Az a tagállam, amely a jelen Egyezményt ratifikálta, és amely az előző bekezdésben említett tízéves időszak lejártá után egy éven belül nem él a jelen cikkben biztosított felmondási jogával, újabb tízéves időszakra kötelezettségben marad. Ezt követően minden tíz év elteltével mondhatja fel a jelen Egyezményt a jelen cikkben előírt feltételek szerint.

23. cikk

1. A Nemzetközi Munkaügyi Hivatal főigazgatója a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet valamennyi tagállamát köteles értesíteni a Szervezet tagállamai által vele közölt valamennyi ratifikáció, illetve felmondás nyilvántartásba vételéről.
2. A főigazgató a második ratifikáció nyilvántartásba vételéről küldött értesítésével egyidejűleg köteles felhívni a Szervezet tagállamainak a figyelmét az Egyezmény hatálybalépésének időpontjára is.

24. cikk

A Nemzetközi Munkaügyi Hivatal főigazgatója, az Egyesült Nemzetek Alapokmányának 102. cikkelye értelmében, a nyilvántartásba vett ratifikációkat és felmondásokat valamennyi részletükben megküldi az Egyesült Nemzetek főtitkárának nyilvántartásba vétel céljából.

25. cikk

A Nemzetközi Munkaügyi Hivatal Igazgatótestülete az általa szükségesnek ítélt időpontokban jelentés terjeszt az Általános Konferencia elé a jelen Egyezmény helyzetéről, és megvizsgálja, kívánatos-e a Konferencia napirendjére tűzni az Egyezmény részleges vagy teljes módosításának kérdését.

26. cikk

1. Ha a Konferencia a jelen Egyezményt felülvizsgáló új Egyezményt fogad el, akkor az új Egyezmény eltérő rendelkezése hiányában
 - (a) az új módosító Egyezmény valamely tagállam által történő ratifikálása, tekintet nélkül a fenti 22. cikk rendelkezéseire, *ipso jure* magában foglalja a jelen Egyezmény azonnali felmondását, amennyiben és amikor az új módosító Egyezmény hatályba lép;
 - (b) az új módosító Egyezmény hatályba lépésének napján lezárul a jelen Egyezmény ratifikálásának lehetősége a tagállamok előtt.
2. A jelen Egyezmény jelenlegi formájában és tartalmával mindenképpen érvényben marad mindazon tagállamokra nézve, amelyek a jelen Egyezményt ratifikálták, de a felülvizsgáló Egyezményt nem.

27. cikk

A jelen Egyezmény szövegének angol és francia változata egyaránt hiteles.

